

UOT: 811.512.162.

SƏDAQƏT HƏSƏNOVA*

ORXAN PAŞANIN DİL-ÜSLUB XÜSUSİYYƏTLƏRİ

XÜLASƏ

Məqalədə Azərbaycanın alim və şairlərindən olan Məhərrəm Qasımlının (Orxan Paşanın) ədəbi dilimizdəki mövqeyindən danışılır. Bu məqsədlə onun dil və üslub keyfiyyətlərini üzə çıxaran yaradıcılıq örnəkləri araşdırmaya cəlb edilir. Bu baxımdan, onun yaratdığı yeni ifadələr, şeirlərindəki mənalı söz və fikirlər araşdırılır. Elmi fikirlərlə Məhərrəm Qasımlının (Orxan Paşanın) ədəbi dilimizdəki mövqeyi təsdiq edilir və üslub keyfiyyətləri müəyyənləşdirilir. Şairin dilindəki yeni mənalı ifadələr sistemli şəkildə öyrənilir. Məhərrəm Qasımlının (Orxan Paşanın) həyatdakı və təbiətdəki adi hadisələrə qeyri-adi baxışla yanaşması və bununla da yeni anlama malik olan ifadələrin meydana çıxması şairin poetik duyğularının dərinliyi kimi qiymətləndirilir. Məqalədə qeyd edilir ki, şairin dilində təmtəraqlı sözlər yoxdur, lakin onun poeziyasında fikir və mənalar çoxdur. Düzgün, ifadəli, yerində işlənən sözlərin seçimi Məhərrəm Qasımlının (Orxan Paşanın) dil-üslub keyfiyyətlərinin taleyini həll edə bilər. Onun üslubunun inkişaf yüksəkliyi poetik dil üçün ən səciyyəvi hadisə olaraq söz və ifadələrlə bağlıdır. Məqalədə yalnız Məhərrəm Qasımlının (Orxan Paşanın) dilinə məxsus olan bir sıra ifadələr elmi-nəzəri təhlilə cəlb edilir. Məqalədə irəli sürülən nəzəri fikirlər dil-üslub faktları ilə əsaslandırılır.

Açar sözlər: dil, üslub, poetika, ifadə, söz.

“Azərbaycan xalqı şair xalqdır” deyənlər yanılmayıblar. Türk xalqlarında hissiyyatın güclü olması onların dilinə də təsir edib, sazlı-sözlü dünyalarını zənginləşdirib. Və türk dünyasının söz deyənləri çox-çox olub. Dünyaya şair kimi gələnlərdən başqa, qələmində alimlik və şairliyi birləşdirənlər də vardır. Onlardan biri kimi Orxan Paşanın (Məhərrəm Qasımlının) səmimi, poetik boyalarla dolu yaradıcılığı diqqəti çəkir. Ayrı-ayrı ədəbi simaların yaradıcılıq örnəklərinin araşdırılması, bir tərəfdən, bədii dilimizin inkişaf xüsusiyyətlərinin öyrənilməsində, digər tərəfdən, müxtəlif müəlliflərin ədəbi dilimizdəki mövqeyinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətlidir. Bu mənada da, Orxan Paşanın dil-üslub xüsusiyyətlərinin araşdırılması aktual məsələlərdən biridir.

Poeziyası yazılı ədəbiyyatla şifahi ədəbiyyatın (aşığı yaradıcılığının) sintezi təəssüratını yaradan maraqlı söz adamı, hər şeydən əvvəl, poetik təfəkkürün dərinliyindən gələn bədii düşüncə səviyyəsi ilə seçilir. Doğrudan da, “şairlik sözə vurğunluqdan başlayır. Sözü dəyərini düzgün anlamadan söz sənətinə, poeziya sənətinə ayaq basmaq da mümkünsüzdür” (Hüseynov: 2010, s. 12).

Aşığı poeziyasına sevgi və bu sevgidən doğan axıcılıq Orxan Paşanın üslubunu səciyyə-

ləndirə bilər. Hətta ciddi məsələlərə həsr olunmuş əsərlərində də bu ovqat duyulur:

Sökülməyən bənd-bərələr sökülər,
Dəli çaylar yatağından çəkilər,
Dağlar-daşlar əriyib də tökülər,
Türklüyümüz yenilməz!

(Qasımlı: 2015, s. 9).

Sözü sözə qoşmaq, sözü sözlə gücləndirmək Orxan Paşanın bütün poetik yaradıcılığında özünü göstərir. Onun hər bir əsərində fərqli bir dil faktını müəyyənləşdirmək mümkündür. Yuxarıdakı örnəyin üçüncü misrasında cəmi iki hərfdən ibarət olan “də” işlənmə məqamına görə, əsasən, çağdaş türk dili üçün səciyyəvi olsa da, bizim dilimizdə seçkin bir intonasiya yaradıb. Bu baxımdan, aşağıdakı örnək həm sözügedən köməkçi nitq hissəsinə görə, həm də eyni sözlərdən yaranmış mürəkkəb leksik-qrammatik vahidlərin təkrar işlənməsi ilə daha təsirlidir:

Təbriz baharıdı yamyaşıl sözü;
Çiçək düzüm-düzüm, gül düzüm-düzüm.
Gözəl türkcəmizin, bal türkcəmizin
Qaynar damarından axdın da gəldin

(Qasımlı:2015, s. 26).

Maraqlı dil vahidlərindən olan da 2 türk dilində ədat hesab edilir və Azərbaycan dilində, əsasən, iştirak bağlayısı, cümlənin xəbərindən sonra gəldikdə isə ədat kimi işlənir. Şairin

* Naxçıvan Dövlət Universiteti, professor

dilində feli bağlama funksiyasını daşıyır və maraqlıdır ki, həm tərz bildirməsi, həm də ədat kimi mənanın güclənməsini təmin edərək maraqlı intonasiya yaranmasına təsir göstərib:

Kim inanar, bir vaxt biz də tənmişik,
Ayrılib da aya, günə dönmüşük
(Qasımlı:2015, s.113).

Məlumdur ki, durğu işarələri intonasiyaya kömək edən əsas vasitədir. Orxan Paşanın dilində bu işarələr olmadan da intonasiya formalaşa bilər:

Dolaylardan keçən ömür
Gedir yüklələ-yüklənə.
Göynəyib tütəyə dönür
Qəmə köklənə-kəklənə
(Qasımlı:2015, s. 64).

Orxan Paşanın dilindən alınmış örnəklər təsdiq edir ki, canlı dilin əsas mənalı göstəricisi olan intonasiya fikir-ideya təqdimatını tənzimləyir, şerin dilini gündəlik ünsiyyət dilinə yaxınlaşdırır. Bu intonasiya aşırıya keçəndə bədilik ölçüyəgəlməz bir vüsət alır. Bu mənada, Orxan Paşanın sözlərində deyilmə-səslənmə tarazlığı həmişə qaydadadır.

Qalxır qara qaplan kimi Xəzərim,
Başına tufanlar bürüyüb qalxır.
Sal qayalar-lal qayalar üstünə
Bir dəli nərəylə yürüyüb qalxır
(Qasımlı:2015, s. 9).

Orxan Paşanın dilində təkrar və ya təkrarı xatırladan söz və ifadələr çoxdur. Yuxarıdakı nümunədə “sal qayalar-lal qayalar” onlardan biridir. Təkrarlar qrammatikada sözdüzəltmə faktorudursa, bədii dildə üslub keyfiyyətini təmin edən göstəricilərdən biridir:

Qərib-qürbət yerdə qərar
Tuta bilmirəm, bilmirəm
(Qasımlı:2015, s.21).

Şairin poeziyasında, bir tərəfdən, xalq dili elementlərinin bolluğu, digər tərəfdən, müəllifin deyimlərə bacarıqlı və incə müdaxiləsi onun əsərlərini sevilən edir. Orxan Paşanın dilində sözlər sığallanır, ölçüyə-biçiyə gəlir, yatımlı olur:

Dolaylardan keçən ömür
Gedir yüklələ-yüklənə.
Göynəyib tütəyə dönür
Qəmə köklənə-kəklənə
(Qasımlı: 2015, s.64).

Beləcə
iş tutdu uşaq-uşaq,
ağladı qoca-qoca
(Qasımlı: 2015, s.67).

Yuxarıdakı təkrarlar nitqin təbiiliyini və realizmini səciyyələndirə bilər, ritmik funksiyada çıxış edir və adi sözə fikir sanbalı qazandırır:

Şoranlı-tikanlı çöllərdən keçib,
Qayalı-qapçaxlı yollardan keçib,
Adamlardan keçib, yerlərdən keçib –
Sənə ustad dedim
(Qasımlı: 2015, s. 44)

Orxan Paşanın dilində ritmik təkrarla sintaktik təkrar o dərəcədə bir-birinə yaxınlaşır ki, onların sərhədini müəyyənləşdirmək mümkün olmur və bu, poetikliyin yüksəlişi ilə nəticələnir. Ritm sözlərin poetik ab-havasını çoxaldır.

Orxan Paşanın dilində çox vaxt bir söz və ya ifadə fikir, misra keyfiyyətində olur:

Belə qərar qoyub Tanrım əzəldən,
Xəzər yüksəlsə, türkün yazıdı;
Bu qalxış, oyanış indi təzədən
Oğuz ruhlarının qabarmasıdı
(Qasımlı :2015, s.10).

“Oğuz ruhlarının qabarması” kimi maraqlı və orijinal bir ifadədən başqa, burada “qalxış, oyanış” sözlərindəki ş samitinin alliterasiyası səslərin poeziyasını əsaslandırır. Sözlərin bu şəkildə təqdimi də bədii dili şirinləşdirir. “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti”ndə qalxmaq feli ilə bağlı “qalxıq”, “qalxıqlıq”, “qalxım”, “qalxınma”, “qalxınmaq”, “qalxma”, “qalxmaq” sözləri verilsə də, “qalxış” sözünə rast gəlmirik (Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti: 2013, s. 384). Halbuki bu söz “qalxma” ismi ilə müqayisədə daha gözəl səslənir. Əgər dilimizdə qalxmaq feli və feillərdən isim düzəldən –ış4 şəkilçisi varsa (görmək – görüş, dönmək – dönmüş, çağırmaq – çağırış və s.), hansı məntiqlə “qalxış” sözü olmasın? Orxan Paşanın qalxış sözü, bu mənada, maraqlı bir qrammatik və üslubi təzəliklə seçilən faktlardanıdır.

“Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti”ndə də “qalxmaq” sözü ilə bağlı bir sıra leksik-qrammatik vahidlərə rast gəlsək də, “qalxış” sözü ilə qarşılaşmadıq (Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti (III c.), 2006, s.22). Lakin hər iki lüğətdə “oyanış” sözü verilmişdir və bu söz “oyanma”

sözündən daha çox üslub uyğunluğuna malikdir. Müəllif “qalxış” sözünü ya xalqın ağzından almış, ya türk dilinin təsiri ilə işlətməmiş, ya da bu, onun söz-ifadə kəşflərindən biridir ki, bu durumların hamısı məqbul sayılır və dildə digər sözlərlə bağlanıb bədiiliyə, yəni səsin poetizminə təsir edir. Aşağıdakı şeirdə bu poetiklik bir daha yüksəyə qalxır:

Sevgi çağlayırdı ləçəklərində,
Nədən soldun, a gül, yazın yaz günü?!
Buludlu bir nisgil qalıb yerində -
Nədən solsun, a gül, yazın yaz günü?!
(Qasımlı:2015, s. 39).

Burada z və g samitlərinin ahəngi elə qabarıqdır ki, dəfələrlə düşünülüb düzülmiş kimi təsəvvür yaradır. Bəlkə, doğrudan da, belədir. Çünki poeziyanın əsas şərti olan söz axtarışı kimi səs axtarışı da var və bu, şairin qəlbindən qələmə, oradan da oxucu ürəyinə qədər bir yol keçir.

Quruyub qalmışam əlim üzümdə,
Sənə baxıb boynun bükür sözüm də.
Bir gül mələyiydın mənim gözümdə
Nədən solsun, a gül, yazın yaz günü?!
(Qasımlı:2015, s. 39).

Şairin dilində alliterasiya assonansla birləşəndə poetik səs səviyyəsi insanı heyrətə salır:

Ərik deyib
əriyir nənəm,
Qurud deyib
quruyur babam
(Qasımlı: 2015, s. 57).

Orxan Paşanın dilində artıq söz yükü yoxdur, burada min illərdən bəri işlənən sözlərin heç köhnəlmədiyi, yeni tərlək-təzəlikdə işlənməsi var. Sözişlətmə yeni hadisə deyil, sözləri bu cür işlətmə yenilikdir. Bu sözlər şairin mənəvi aləmindən keçib gəlir. Sözə, ifadəyə yenilik gətirən şairlərin üslub istiqaməti, dəst-xətti diqqəti dərhal çəkə bilər. Ümumiyyətlə, poetik leksika daim təzələşən və zənginləşən, çevikliyi ilə seçilən maraqlı qaynaqdır.

Minib ürgəsinə işıqlanmamış,
gedib dan yerindən
günü durğuzub
(Qasımlı: 2015, s.68).

Fikrin bundan daha dərin ifadəsini təsəvvürə gətirmək olmur. Ümumiyyətlə, Orxan Paşada hissi calarlar çox güclüdür. Əslində, coşqun fikirlərin yerli-yataqlı, məntiqi ardıcılıqla ifadəsi bundan irəli gəlir. Duyğu bolluğu daxili zərurət ünsürünə çevrilən düşüncələrə yol açır və fikir vüsətinə səbəb olur. Bəzən misraların yığcamlığı da təsəvvürü genişləndirə bilər.

Şairin yaradıcılığında sözün üslub yüksəkliyi linqvistik meydana dar gəlir. Bədiilik fikrin mahiyyətini müəyyənləşdirir. Sözdəki gizli mənalara görə, duyub üzə çıxarmaq cəhdindən çox, məharət örnəyi kimi özünü göstərir.

Sənətin Şəhriyar ucalığına
Sözün Azərbaycan taxtında gəldin
(Qasımlı: 2015, s. 26).

Misralardakı “sənətin Şəhriyar ucalığı”, “sözün Azərbaycan taxtı” diqqəti çəkən uğurlu, yerinə düşən və estetik zövq yaradan ifadələrdəndir. Orxan Paşanın dilində danışmaq təbiiliyi qorunur. Burada təmtəraqlı sözlər yoxdur, lakin təmtəraqlı fikir və mənalara bolluğuna düşmək vardır. Düzgün, ifadəli, yerində işlənən sözlərin seçimi onun dil-üslub keyfiyyətlərinin taleyini həll edə bilər.

Məlumdur ki, hiss və duyğuların təqdimatı sözsüz mümkün deyil. Üslubun inkişaf yüksəkliyi poetik dil üçün ən səciyyəvi hadisə olaraq söz və ifadələrlə bağlıdır. Söz ustasının niyyəti, məqsədi sözlərlə ifadə olunur. Sənətkarın ədəbi aləmdə mövqeyini söz təyin edir. Söz təfəkkürdən və ürəkdən gəlsə, təsiri ölçüsüz olur:

Hardasan, insafsız, havalanmışam –
Dumana bürünüb dağlar gəzirəm.
Həsrət budağında yuvalanmışam,
Qərib dərviş kimi ağlar gəzirəm
(Qasımlı: 2015, s.118).

“Havalanmaq” dilimizdə alınma söz və milli şəkilçi əsasında yaranıb üslub məqamları müxtəlif olan sözlərdəndir. Bu söz Molla Pənah Vaqif, S.Vurğun kimi şairlərin dilində bir sıra fərqli anlamlarda işlənməsi ilə seçilir. Çağdaş poeziyamızda Zəlimxan Yaqubun da dilində o, aktiv mövqeli dil vahidlərindəndir. Orxan Paşanın dilində də həmin sözün fəallığı diqqəti çəkir:

Cilvələnilib gətirdiyin baharmı, yazmı?
Dəli könlüm dönüb bir də havalanmazmı?
(Qasımlı: 2015, s.165).

Orxan Paşanın dilində “havalanmaq” sözü-
nün çox sayda üslub məqamları özünü göstərir:
Havalı könlümdən çəkilib tamam
Yaralı könlümə sığınan mənəm...
(Qasımlı: 2015, s.109).

Orda bir ayırdı sözün həyatı,
Orda qanadlıdı qoşma, bayatı,
Orda xəyalımda minib Göyatı,
Havalı-havalı gəzdiyim Tovuz
(Qasımlı: 2015, s.187).

Şairin dilindəki “səsin könül havası” isə
tamamilə yeni və cəlbədidir:
Gecikdim, duya bilmədim
Səsinin könül havasını
(Qasımlı: 2015, s.162).

Təbii nitq sadəlikdən və dil zənginliyindən
irəli gəlir. Ədəbi dillə xalq dilinin leksik zən-
ginliyi fikir-ifadə novatorluğunda aparıcı qay-
naqdır:

Ən şux mahnıları oxuyanda da
Səsinin bənövşə duruşu vardı
(Qasımlı: 2015, s.40).

Səsin bənövşə duruşunu “görmək”, mənə-
viyə (sözə) maddi (bənövşə) görkəmi vermək,
sözü fikrə, fikri sözə yaraşdırmaq poetik tər-
vət, üslubi təzəlikdir. Sözlə davranışın da əx-
laqı, ləyaqəti vardır. Bu, Orxan Paşada yüksək-
dir. Şair sözün üslub rənglərini tündləşdirə bilir.
Sözə etinalı münasibət, diqqət onun bütün ya-
radıcılığına xasdır. O, deyim ənənəsini yaşada-
raq hərdən fikirlərini Dədə Qorqudsayağı ifadə
edir:

- İşdi, Əsli burdan keçər olsa,
Görərsənmi, çoban qardaş?
(Qasımlı: 2015, s. 46).

Orxan Paşanın poeziyasındakı maraqlı fakt-
lardan biri də dildəki bir sıra qeyri-təyini birləş-
mələrin (aşağıdakı örnəkdə baxış boyda) çox
vaxt kəmiyyət anlamı ifadə etməsidir ki, bu, dil-
çilik elmində tədqiqata yararlı məsələlərdəndir.

O kəslər ki
Gözdolusu gördüyümüz işığın
Həsrətdi bir baxış boydasına
(Qasımlı: 2015, s. 37).

Maraqlıdır ki, şairin dilində bəzən tərz bil-
dirən dil faktları da kəmiyyət ifadə edən vahid-
lər kimi işlənir:
Yenə məcnun-məcnun azalır ağılım
(Qasımlı: 2015, s.113).

Orxan Paşada ulularımızı yada salan, ulu
türkcənin faktlarını yaşadan deyim tərzləri onun
dilində doğma çalar gətirir:
Ərənlərə salam olsun,
Durub pişvaza gedəlim!
Qandan qorxan qoy almasın,
Biz dəstəməzə gedəlim!
(Qasımlı: 2015, s.154).

Şairin nəsihət notları, nigarançılıq hissləri
ilə dolu, müqəddəliyi dərin olan istəyi həyə-
canlı xitabla müşayiət olunur:
Sazına sahib çıx, ay oğuz eli,
Sazın səndən başqa yiyəsi yoxdu!
(Qasımlı: 2015, s.179).

“Qoşma üslubu, heca vəznə mənənim poetik
təfəkkürümün ana axarıdır” – deyən Orxan Pa-
şanın həm bu vəznədə yazdığı, xalq dilinin şi-
rinliyi, dərin məzmunu ilə oynaqlıq və ritmin
birləşdiyi əsərlərində, həm də sərbəst şeirlərində
sözdən çox fikir bolluğu və mənə ilə qarşı-
laşırıq. Aşağıdakı fikir və ifadələr onun öz qələ-
minə məxsusdur: Qorxdum yaddaşının korşal-
mağından, qeyrətin xar olması, dərdlərin dər-
mansız vaxtı, ədəb-ərkan heykəli, ömrün qərib
payızı, ölçü-biçi ağacı, duyğuların bənövşə
çağı, bənövşə dili, nərgiz dili, süd kəlmələr, göz
yaşının yanaq boyunca cığırlanmağı, qəfil sevgi
təhlükəsi, cəsarət açarı, lalə möhürü, qeyrət
heykəli, neft qoxuyan qan dənizi, utancaq sev-
gi, əzab qoxusu, dəli gerçək, təbliğat şeypurları,
həsrət mamırı, şəxsiyyət çatışmazlığı və s.

Orxan Paşa şeirlərinin birində deyir:

Mən bir duyğuyam –
Səpələnmişəm
Uzaq, sakit sözlərə....

Bu, doğrudan da belədir. Şairin əsərlərini
oxuduqda bu gerçəklik dərk edilir. Şerin ardı
budur:

Mən bir bulağam –
Məhəl qoyan yox
Suyuma, səsimə
(Qasımlı: 2015, s.32).

Bu, doğru deyil. Çünki bu bulağın həzin səsinə qulaq asanlar, bu həzinlikdə çağlayan anlamları dərk edənlər, ona dəyər verənlər vardır.

Orxan Paşanın poeziyasında araşdırmaya layiq olan faktlar çoxdur. Bu faktların üzə çıxanları da, örtülü qalanları da var. Fikrimizcə, onun dil-üslub xüsusiyyətlərində nə isə seçkin bir fakt, sözlə ifadəsi çətin olan hansısa cəhət gizli qalıb. Şairi hərtərəfli tanıdıqca, yəqin ki,

həmin “gizli” də kəşf olunacaq. Orxan Paşa da bunu təsdiq edir:

Qurtarsa da, dilin sözü,
Sözlü qalır həmişə ürək
(Qasımlı:2015, s.131).

Doğrudan da, ürək Orxan Paşanın dilindəki gizli seçkinliyi tapınca sözlü qalacaq.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti(2006). III c. Bakı, Şərq-Qərb, 672 s.
2. Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti (2013). Bakı, Şərq-Qərb, 840 s.
3. Hüseynov M. (2010).Sözün poeziyası. Bakı, Elm və təhsil, 368 s.
4. Qasımlı M. (Orxan Paşa). (2015). Yağmur qoxusu. Bakı, Uğur, 228 s.

Садагат ГАСАНОВА

ЯЗЫКОВЫЕ И СТИЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ОРХАНА ПАШИ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается позиция Магеррама Гасымлы (Орхана Паши), одного из ученых и поэтов Азербайджана, на нашем литературном языке. Для этого в исследовании задействованы его творческие образцы, раскрывающие его языковые и стилистические качества. С этой точки зрения изучаются созданные им новые выражения, содержательные слова и идеи в его стихотворениях. Научные мнения подтверждают положение Магеррама Гасымлы (Орхана Паши) в нашем литературном языке и определяют стилистические качества. Систематически изучаются новые смысловые выражения в языке поэта. Необычный подход Магеррама Гасымлы (Орхана Паши) к обычным событиям жизни и природы и, следовательно, появление выражений с новым смыслом, считается глубиной поэтических чувств поэта. В статье отмечается, что в языке поэта нет причудливых слов, но в его стихах много идей и смыслов. Выбор правильных, выразительных слов на месте может решить судьбу языка и стиля Магеррама Гасымлы (Орхан Паша). Высокий уровень развития его стиля связан со словами и выражениями как наиболее характерным для поэтического языка событием. В статье для научно-теоретического анализа рассматривается ряд выражений, принадлежащих только языку Магеррам Гасымлы (Орхан Паша). Теоретические идеи, выдвинутые в статье, основаны на лингвистических и стилистических фактах.

Ключевые слова: язык, стиль, поэтика, выражение, слово.

Sadagat HASANOVA

LANGUAGE AND STYLE FEATURES OF ORKHAN PASHA

SUMMARY

The article discusses the position of Maharram Gasimli (Orkhan Pasha), one of the scientists and poets of Azerbaijan, in our literary language. For this purpose, creative examples revealing his language and style qualities are involved in the research. From this point of view, the new expressions created by him, the meaningful words and ideas in his poems are studied. Scientific opinions confirm the position of Maharram Gasimli (Orkhan Pasha) in our literary language and determine the stylistic qualities. New meaningful expressions in the poet's language are studied systematically. Maharram Gasimli's (Orkhan Pasha's) unusual approach to ordinary events in life and nature, and thus the emergence of expressions with a new meaning, is considered to be the depth of the poet's poetic feelings. The article notes that there are no lavish words in the poet's language, but there are many ideas and meanings in his poetry. The choice of correct, expressive, appropriate words can decide the fate of the language and style of Maharram Gasimli (Orkhan Pasha). The high level of development of his style is connected with words and expressions as the most characteristic event for poetic language. The article deals with a number of expressions belonging only to the language of Maharram Gasimli (Orkhan Pasha) for scientific and theoretical analysis. The theoretical ideas put forward in the article are based on linguistic and stylistic facts.

Key words: language, style, poetics, expression, word.